

บทเรียนจากการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เพื่อชุมชนท้องถิ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพจน์ บุญแรง
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

การพัฒนาเกษตรกรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

ความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์

เสถียรภาพใน
กลุ่มเกษตรกร

ทักษะการบริหาร
ของกลุ่มเกษตรกร

มาตรฐานคุณภาพของระบบ
การผลิตสินค้าอินทรีย์

เสถียรภาพในคุณภาพ
ของผลิตผลอินทรีย์

ทักษะการจัดการ
คุณภาพ

การจัดการ
คุณภาพทั้งหมด

คุณภาพของ
ผลผลิตอินทรีย์

เสถียรภาพ
ในการผลิต

ทักษะการ
ควบคุมคุณภาพ

ระบบควบคุม
คุณภาพภายใน

คุณภาพใน
กระบวนการผลิต

ทักษะการผลิต

มาตรฐานการ
ปฏิบัติงาน

คุณภาพการทำงาน

ความรู้เชิงเทคนิคใน
ด้านเกษตรอินทรีย์

เบื้องหลังของการขับเคลื่อนงานเกษตรอินทรีย์

- ปี 2540 – 2542 เป็นนักวิจัย
 - การผลิตปุ๋ยปลา วว.
 - การคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวแกมน้ำเงินที่ตรึงไนโตรเจนเพื่อผลิตปุ๋ยชีวภาพ
- ปี 2543 – 2544
 - งานวิจัยปรับปรุงกระบวนการหมักถั่วเน่า พบจุลินทรีย์ย่อยสลายโปรตีนและกลายเป็นแอมโมเนีย
- ปี 2547 เป็นคณะกรรมการเชิงใหม่อาหารปลอดภัย (food safety year)

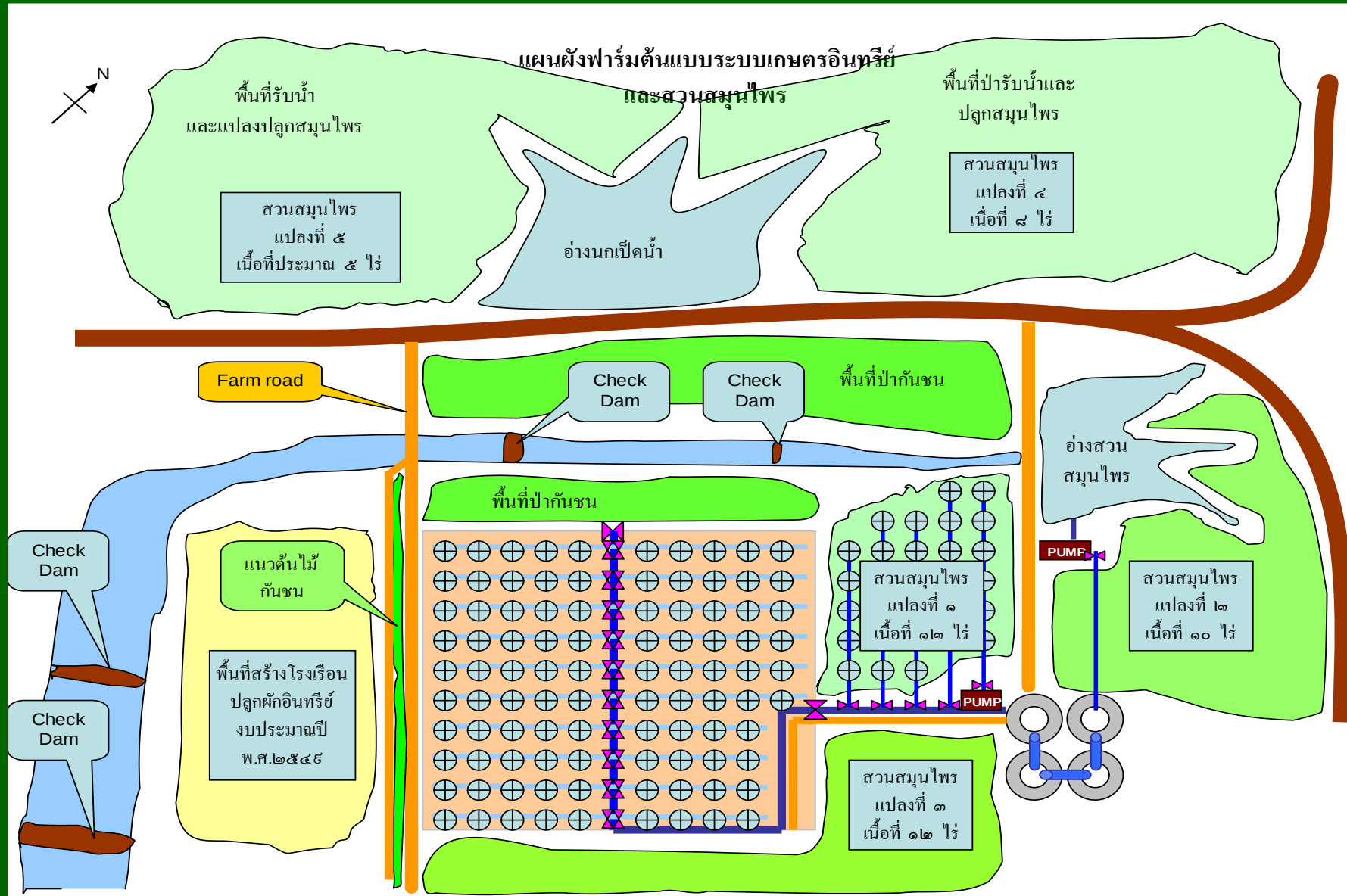
ออกแบบงานวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์

- สร้างพื้นที่การเรียนรู้
 - ปี 2547 เริ่มโครงการฟาร์มต้นแบบระบบเกษตรอินทรีย์
 - ปี 2548 ฟาร์มได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic Thailand
 - ปี 2549 – 2550 ทดสอบการปรับปรุงดินด้วยวัสดุเหลือทิ้งจากโรงงานแปรรูปอาหาร
 - ปี 2551 – 2555 งานวิจัยพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์น้ำเพื่อใช้ในแปลงเกษตรอินทรีย์
 - ปี 2556 – 2559 งานวิจัยจุลินทรีย์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตพืช (PGPR)
 - ปี 2557 – 2561 งานวิจัยการใช้หญ้าแฝกปรับปรุงดินเสื่อมคุณภาพ
 - ปี 2562 – 2564 งานวิจัยระบบอาหารอินทรีย์/กรณีสวนเกษตรครูน้อย

งานถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์

- ปี 2552 – 2554 กลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่แตง
 - ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนสันมหาพนสมุนไพรอินทรีย์
 - ยกระดับการแปรรูปชาเชียงดาเข้าสู่มาตรฐาน GMP และได้รับรองทะเบียน อย. เครื่องดื่มผักเชียงดา (แห่งแรกในประเทศไทย)
 - ถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์เพื่อความมั่นคงอาหารในชุมชนของวิสาหกิจชุมชนแม่ใจบ้านดิน (โฮมสเตย์)
- ปี 2556 – 2560 กลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่วาง
 - การใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่นในการหมักดิน
 - การผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
 - การพัฒนาใช้คุณค่าเกษตรอินทรีย์
- ปี 2561 – ปัจจุบัน กลุ่มเกษตรกรในเชียงราย เชียงใหม่
 - สร้างกลุ่มเกษตรกรที่คว่ำรางวัลและยกระดับสินค้าชุมชนเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

แผนผังฟาร์มเกษตรอินทรีย์ที่มาเป็นสวนเกษตรครุ่ย่อย

การพัฒนาาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปลูกเป็นแถวขวางความลาดเทของ
พื้นที่ จะช่วยให้ น้ำซึมลงดินและกรอง
ตะกอนดินไว้หน้าแถบของหญ้าแฝก

ปลูกพืชผักสลัดแถวกับหญ้าแฝก

หญ้าแฝกอายุ 4 เดือน ขุดออกไป
ปลูกที่อื่น และที่นาปลูกข้าว
(ถ่ายเมื่อ 20 กันยายน 2558)

การผลิตก้อนเชื้อราขาว

จากเชื้อราขาวสู่หัวเชื้อทำปุ๋ยอินทรีย์

ทดสอบผลิตปุ๋ยประมาณ 40 ตัน ใช้เชื้อราขาวเพียง 8 กิโลกรัม

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำด้วยถังปฏิกรณ์ชีวภาพ

สภาพดินก่อนปรับปรุงมีอินทรีย์วัตถุต่ำมาก

การหมักดินเป็นการสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่ดิน

บทเรียนที่ 1 การทำเกษตรอินทรีย์

คือ การเปลี่ยนภาวะให้เป็นพลัง

การบ่มเพาะเทคโนโลยีแบบ Farmer field school และสร้างศูนย์เรียนรู้

พืชผักกินใบเก็บได้เร็วขึ้นกว่าเดิม 15 วัน

การทดลองใช้จุลินทรีย์ PGPR

ลดต้นทุนได้ 50% โตวันละ 3 ซม.

ทดลองกับมันสำปะหลัง ปี 61-65 และหอมหัวใหญ่ ปี 59 - 64

บทเรียนที่ 2 พลังความเชื่อมั่นในเทคโนโลยี

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เกษตรอินทรีย์ เล่มที่ 2

**การจัดการคุณภาพผัก
และผลไม้อินทรีย์**

สุพจน์ บุญแรง
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2563

สนับสนุนโดย ชุดโครงการนวัตกรรมการพัฒนาเกษตรสู่เกษตรสมัยใหม่
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทเรียนที่ 3 พลังความรู้ที่เดินทางผ่านคน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหกรรม “ช่วงพญาทุ่งต้อม” เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ

โครงการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์
ให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน
ณ ทุ่งต้อม อำเภอนาทม จังหวัดเชียงราย

ปี 2562

ปี 2562 ทุบคำได้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น
และมียอดสั่งซื้อจากเพจที่ทางกลุ่มสร้างขึ้นมา
 และได้แปรรูป ทุบทุบ เพิ่มขึ้นและมีผู้เลี้ยงทุบคำ
จำนวน 37 ฟาร์ม

ปี 2563

ปี 2563 ได้ยื่นตรวจมาตรฐานอินทรีย์
จำนวน 10 ฟาร์ม ได้ทำ Mou กับลูกค้า
ทางพันธมิตรอินทรีย์

- สิริพันธ์ฟาร์ม
- จ.เจริญพานิชย์ จ.เชียงใหม่
- ร้านค้าประชารัฐ จ.ทบ
- บิรณาการโค-กระบือ เลี้ยงโค
เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ วิถีเกื้อกูล

กินดีมีคุณภาพ
ดังคนใน
ครอบครัว “สิริ
พันธ์ฟาร์ม”
โดย อธิกร นามสง่า

บทเรียนที่ 4 พลังแห่งเครือข่าย

“รู้ว่าหนักและเหนื่อย

ทำหน้าที่ของเธอให้เต็มกำลัง

หลังแผ่นดินจะโอบกอดเธอเสมอ”

บทเรียนที่ 5 พลังแห่งศรัทธา

สรุปรายงานการส่งจำหน่ายผักอินทรีย์

กลุ่มปลูกแปรรูปพืชผักสมุนไพรอินทรีย์อัครแม่วาง

ประจำปี 2564

เดือน	นน.ผักดี	มูลค่า	นน.ผักเสีย	ร้อยละ	มูลค่า
มกราคม	1,241	49,640.00	140	11.3	5,600.00
กุมภาพันธ์	3,231	129,240.00	231	7.1	9,240.00
มีนาคม	4,760	190,400.00	168	3.5	6,720.00
เมษายน	2,345	93,800.00	220	9.4	8,800.00
พฤษภาคม	2,542	101,680.00	216.00	8.5	8,640.00
มิถุนายน	1,931	77,240.00	130	6.7	5,200.00
กรกฎาคม	2,198	87,900.00	132	6.0	5,280.00
สิงหาคม	2,910	116,400.00	172	5.9	6,880.00
กันยายน	2,217	88,680.00	118	5.3	4,720.00
ตุลาคม	1,828	73,120.00	40	2.2	1,600.00
พฤศจิกายน	2,858	114,320.00	56	2.0	2,240.00
ธันวาคม	4,230	169,200.00	74	1.7	2,960.00
รวมแต่ต้นปี	31,050	1,241,980.00	1557	5.0	62,280.00